

Mørket - en overset kvalitet

Når vi træder ind i et mørkt rum, rækker de fleste af os pr. instinkt ud efter en kontakt, så vi kan tænde lyset. Og når vi går ud af hoveddøren om aftenen, forventer vi, at vejen er oplyst af gadelamper. Så meget har vi vænnet os til, at det kunstige lys oplyser mørket, at vi først bemærker det, når det ikke er der.

For 500.000 år siden lærte vores forfædre at lave varme og oplyse natten ved hjælp af bål. Helt frem til 1500-tallet henlå byerne i Europa dog i mørke efter solnedgang. "Solkongen" Ludwig XIV sørgede for verdens første offentlige udendørsbelysning (i Paris), så der også om natten var ordnede forhold i gaderne. Kunstig belysning var dog stadig forbeholdt de rige. Ved festlige lejligheder forvandlede de nat til dag for at vise, hvilken magt og rigdom de havde. Edisons elektriske lys kom til verden i 1879, og siden har vi erobret natten.

Efterhånden lærte vi også at se et mønster i himmellegemernes bevægelser, og de brugte dette kendskab til at fastlægge det rette tidspunkt for vigtige aktiviteter. Sådan er det ikke længere. Nu kan vi ikke længere se stjernehimlen, ligesom Mælkevejen næsten er forsvundet fra nattehimmelen. Lysforurening har begrænset vores udsyn især for de 80 % af Jordens befolkning (85 % i Danmark), som bor i byer.

Lyssmog, der ses som en kuppel af lys over byer, når man betragter dem fra et mørkt sted ude på landet, og som fravær af svagere stjerner, når man kigger på stjernehimlen inde fra byen. Blænding, som vi alle kender. Indtrængende lys, som er lys, som trænger ind på områder, hvor det ikke er tiltænkt. Fx vejbelysning, som ikke kun oplyser vejen og fortovet, men også lyser ind ad vinduerne i husene langs vejen. Og lyskaos, som opstår, når mange forskellige lyskilder konkurrerer om ens

opmærksomhed, og det bliver vanskeligt at orientere sig og finde ud af, hvilke lyskilder, der udsender vigtige signaler, og hvilke lyskilder, der udsender mindre vigtige signaler.

Lysets funktion er, at gøre det lettere at finde vej, forebygge kriminalitet, øge trafiksikkerheden, øge trygheden, signalere rigdom og velstand, signalere fest, gøre reklame og/eller udsmykke/dekorere. Lysforurening blokerer ikke kun for udsynet til stjernehimlen. Lysforurening kan også modvirke nogle af formålene med belysningen. Lyset forarmer vores "nat-skaber" - by - og landskaber om natten. For de er for det meste skabt til at blive belyst jævnt ovenfra. Ikke punktvis nedefra, som den kunstige udendørs belysning som regel gør.

Det kunstige lys om natten forrykker døgnrytmen og der er indicier på, at kunstig belysning kan påvirke menneskers sundhed samt flora og fauna.

Et moderne samfund har også brug for mørket - for fraværet af kunstigt lys, for pausen.

